

להתחלת נעים תורה והסידור
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידי זוטשקא
פר ויקרא תשפ"ג • גליין קצ"ו

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ר ר' זרח רונטל שליט"א

הזקני הנחל

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבנו"ק ז"ע

"וידעתם כי אני ה'"

שגב גדולת וסגולת סיפור יציאת מצרים (א)

קדושת סיפור יציאת מצרים

מכל ששים וארבע (א) מצוות דאורייתא ודרבנן שמקיימים בני בליה הנשגב והנורא הזה, נתיחדה מצוות סיפור יצ"מ מכל שאר מצוות הלילה בערכה ובשגב מעלתה. שכך מפורש בתפארת שלמה ליום ב' דפסח מה שאומרת הגמ' במגילה (ט"ו ע"א) שדורשים מהפסוק "ויעבר מרדכי" שהעביר יום ראשון של פסח בתענית, שמרדכי ואתה רצו להוכיח כביכול לבורא איך שלא שייך שיהיה קיום העולם בלי כלל ישראל, שהרי בליל הסדר לא יאומן כי יוספר ממקהלות הסודות והיחודים שנעשים אז בעולמות העליונים, ועכשיו שנחסר כל זה, יתעורר אהבת ה' לעמו. ובאמת בלילה ההוא נדה שנת המלך - מלכו של עולם וביקש את ספר הזכרונות - ספר המצוות של בני"י, ויצא כתוב "אשר הגיד מרדכי" הסיפור יציאת מצרים שסיפור בשנה שעברה, על גתנא ורש - שביקשו בני"י שפוך חמתך על הגויים, ונתבטלה הגזירה. הרי לנו שמכל עיני הסדר, הנקודה העליונה והמעולה ביותר, זה סיפור יצ"מ.

וכמה קדושה יש בכל התיבות של סיפור יצ"מ אפשר לראות ממה שמובא בספר"ק אהבת תורה (לדבי פנחס זלמן הוב"ב) שמספר הפעמים ששם הוי"ה מוזכר בכל התורה הוא 1820 פעם. והנה ידוע שאת נוסח הגש"פ עשה אליהו הנביא זכור לטוב, וכפי שניכר מהלשון ברוך המקום ברוך הוא. שהוא לשונו וסגנונו של אליהו הנביא. ומצינו בסיפור יצ"מ שבהגדה דבר מופלא ביותר, שמספר המילים מ"הא לחמא עניא", עד "גאל ישראל", הם בדיוק 1820 מילים. הרי לנו שכל מלה מהגש"פ היא שם משם הוי"ה שבתורה, שפותחים על ידם שערי שפע של השפעות חסדים ורחמים מעולמות העליונים.

סיפור יצ"מ עד שהאיר עצם הלילה

ובא וראה איך קיימו רבותינו הקדושים את אותו מצוות סיפור יציאת מצרים דהנה מובא בשפת אמת (פסח תר"ט) במעשה החכמים שהיו מספרים בסיפור יצ"מ כל אותו הלילה. שלכאורה מה חידוש יש בזה המעשה, שהרי כך עשו בני"י בכל הדורות. ובספר לחם עוני מפרש שהחידוש אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים שנאמר "זוכרת כי עבד הייתי", זה הכוונה שהיו מספרים כל אותו הלילה, שהסיפור היה באופן שהרגישו התנאים במוחש ממש בדרגה הכי גבוהה שהם היו שם בעצמם כל 'אותו הלילה' - של הגאולה. ולפי"ז מבורא נפלא שהרי מובא באור החיים הק' בשם הוזה"ק שאותו הלילה של יציאת מצרים האיר ממש כמו האור בתקופת תמוז, ובוה שכתוב "והגדת לבנך ביום ההוא" מונח שיש חיוב לספר ולהגיד לבנינו על עצם הנס הזה שהלילה הפך להיות יום. ועל ידי שהיו התנאים בבחינה שהיו נמצאים שם ממש בעצמם ביציאת מצרים, עי"ז המשך בעמוד ב' <<<

לשעבר המחשבה שבמח

ויקרא אל משה - א' זעירא. הנה בכלי יקר פי' דא' הוא ראש האותיות, וכן ויקרא הוא ראש והתחלת הלימוד עם ילדי ישראל, ולכן נרמז בזה אל"ף זעיר"א, שזה ההתחלה שמלמדים ומאלפי"ם בינה לילדי ישראל הקטנים. ונראה להוסיף בזה, מה שמתחילים מיד עם ילדי ישראל בפר' עולה שהוא התחלת הפרשה, כי עולה באה לכפר על המחשבה שהיא במח, שזה ראשית כל עשי' שמתחלת במחשבה. וכאשר משעבדים להשי"ת את המחשבה שבמח הרי כל החושים משועבדים לעבודתו ית"ש, וחפצים להכניס ולהשריש ידיעה זו בילדי ישראל בראשית דרכם, לכן זה תחילת לימודם.

(כ"ק מרן רבינו הנזר דוד ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

ללמוד זעירות

ויקרא אל משה. במסורה אל"ף זעירא. הרמז בזה, "אל"ף" לשון לימוד כמו "אאלפך חכמה" (וי"ב לו, טז), שיש ללמוד זעירות וקטנות האדם, ולקנות קנין בנפשו מידת ענוה ושפלות רוח. (כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

בושה והכנה המביאה לעבודת ה'

פתות אותה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא (ויקרא ב. ו). פירש על זה הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זצוק"ל שעל האדם לשבר את עצמו לגמרי, ויעשה מעצמו פתים - פתים היינו פיורורים. אך ויצקת עליה שמן שיהא צהלתו בפניו וכו', שלא יהיה ניכר לכל כלי חוץ שברון ליבו ורוחו, ואז מנחה הוא שיהא לנח"ר לבורא ב"ה. וש לפרש בדרך צחות פתות אותה פתים כנ"ל שעל האדם לשבר את עצמו ויבטל עצמו ומהותו כפתים ופיורורים. "שמון" במליצה (בלשון אדיש) "שעמען" היינו בושה, שהאדם צריך ליבוש ולהכלם לפני הבורא ב"ה על מיעוט מעשיו ועבודתו.

וכע"ז יש לפרש על הפסוק "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר" (קהלת ט, ח) ופירש הרה"ק רבי חנוך הענין מאלכסנדר זע"א שהאדם צריך לראות את עצמו בכל עת כאדם הלוש בגדים לבנים וכד שמן עומד על ראשו, ובכל תנועה שיעשה שלא כראוי יתלכלכו בגדיו בשמן, וכאשר ישים האדם אל ליבו שבכל עת ובכל מצב אם יעשה תנועה שאינה ראויה יכול לפגום וללכלך ח"ו את קדושת נשמתו, אזי לא יחסר יזהר שלא יעשה שום חסרון. ויש לפרש כאן ג"כ כנ"ל "ושמן על ראשך אל יחסר" "שעמען" מידת הבושה לא יהא נחסר ממך ואדרבה צריך האדם להיות מלא בושה, לא מבני אדם חלילה, אלא מהבורא ב"ה על מיעוט וחסרון עבודתו, ועי"ז יזכה להמנע מלעשות שום חסרון ח"ו רק להוסיף יותר בעבודת ה'.

(כ"ק מרן רבינו הנזר דוד ז"ע)

השפלות ועיזבת הנשמיות, הדרך לעבוד ה'

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכס קרבן לד' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ד' (ויקרא א. ב-ג). פירוש, [אדם כי יקריב מכס קרבן לד'] אדם שרוצה להתקרב עצמו להיות דבוק בהבורא ב"ה, "מן הבהמה", פירוש שבתחילה צריך להרחיק עצמו מן תאות הבהמיות, שלא יעשה להנאת עצמו, רק למען לקיים מצות הבורא ב"ה, ואחר כך "מן הבקר" הוא לשון ביקור ודרישה, שיתחיל לדרוש ולחקור איך לקרב עצמו בהשם יתברך, על ידי תורה ותפלה, ואחר כך "ומן הצאן" רומז על מדת השפלות, על דרך 'צעירי הצאן' (ירמיה מט, ט), פירוש שאחר כל זה ידע בנפשו שלא עשה עדיין כלום, ועל ידי זה תקריבו את קרבנכם.

וזהו אם עולה קרבנו מן הבקר פירוש אם עלה למעלה, להתקרב ולדבק עצמו בהבורא ברוך הוא, על ידי תורה ותפלה שמרומז ב'הבקר' כנ"ל, זכר הוא לשון זכירה, תמים הוא לשון תמימות, פירוש שתמיד יזכור להיות תמים במעשיו, כמ"ש [תמים תהי' עם ד' אלקיך' (דברים יח, ט)], 'תמים תהי', אזי 'תהי' עם ד' אלקיך', שתזכה להתדבק בו יתברך שמו.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

חשיבות עבודת קרובי חומר

אדם כי יקריב מכס קרבן לד' (ויקרא א. א). הפסוק מרמז לנו דרך מוסר לעבודת ד'. "אדם" יען אשר הוא קרוץ מחומר ונוטה בטבעו לחומריות, לכן "כי יקריב מכס", כל מה שיקריב מעצמו, כל משהו שיוותר מעצמו במה שהוא יכול ומסוגל לכך, זה כבר נחשב לו "קרבן לד'". ואמר הכתוב, שתשוקתו של הקב"ה הוא שיקריב האדם את קרבנו "מן הבהמה", כלומר מן הבהמיות שלו כי אדם יכול להיות כל חייו כאדם, ויכול להיות ח"ו כבהמה, והחילוק הוא במחשבה דקה. כמ"ש רז"ל (נתיב בשנים שצלו את פסחיהן, אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה. כי אם עושה כל מעשיו לשם שמים, אז הכל נחשב אצלו לרוחניות, ונעשה מן הגשמיות "קרבן לד'", פירוש מקורב לאלוקות. ואותה מחשבה דקה היא הנסיון הגדול של האדם, והוא הקרבן האמיתי המיוסד על מסירות נפש של היהודי לד', ועל יסוד זה בנוי כל עבודת האדם.

ולכן אם חטא ח"ו אדם מישראל, עליו להקריב "קרבן לד' מן הבהמה". כי כל הנפילה של האדם נובע מכך שבמקום להקריב את הבהמיות אל הקדושה, השליט את הבהמיות על הצורה רח"ל, ולכן נשאל בחטא. ולתקן זאת עליו להקריב קרבן "מן הבהמה", אשר העיקר בזה הוא המוסר שעליו ללמוד מהקרבנות הקרבן, ליבוש את הנפש הבהמית ולקרבה אל הקדושה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

המשיכו החכמים אותו אור שהאיר שם באותו הלילה ואת ההארות שהיו אז.

ולפי"ז זהו ג"כ הביאור במילים "שהיו מסובין בבני ברק", וכעין מה שהאברבנאל אומר שבני ברק הכונה שעשו ההסבה בכלים מבהיקים נוצצים שעושים ברק ואור. אבל לפי דברינו לא היו צריכים לעשות אור ע"י הכלים כיון שאותו אור עצמו של אותו הלילה נמשך אליהם ובנה אותו ברק ואור. ולכן התנאים עצמם לא יכלו לדעת מתי שמטנה הלילה שמוחץ למוציאתם ליום. ורק התלמידים שלא היו עמהם יחד הבחינו שהגיע זמן ק"ש של שחרית.

ועוד כותב השפ"א (פסח תר"מ) על מעשה התנאים באופן מחודש ביותר שעל ידי אותו הסיפור שסיפרו החכמים בזכו דביקות ובבחינה של כאילו הם עצמם יוצאים ממצרים, עזבו לגמרי כל ענין אחר ולא אכלו אז באותו ליל הסדר בכלל מצה ומרור וד' נוסות, ועסקו רק בסיפור יצ"מ - שהוא בכל יום וזמן לכו"ע מדאורייתא. (והאיים חידוש, שהתלמידים לא הפריעו לעבודת הקודש של סיפור יצ"מ לומר להם לאכול מצה וכו', רק לק"ש, מאחר שכבר נזכר זמן המצוה החיובית של סיפור יצ"מ, ומצוה החיובית של ק"ש דאורייתא הגיע זמנה, אזי אמרו להם).

החסרון בק"ש כתוצאה מחסרון בסיפור הנס

ואומר החתם סופר חידוש נפלא ברוח הקודש (ורשית חת"י ר"ז ע"ב. הנהיגו רבי יוסף נפתלי מרוב הכתב סיפור חסרון דברי משנת תקפ"א תקפ"ג), שלכאורה כיון ששיטת רבי אליעזר בן עזריה שזמן סיפור יצ"מ הוא רק עד חצות א"כ פלא עליו שהמשיך ראב"ע את הסיפור ג"כ עד זמן ק"ש של שחרית. אלא הביאור הוא כזה, היות וכארבע מאות שנה קודם מעשה החכמים, ביטל מרדכי הצדיק את עניני ליל הסדר כנ"ל. א"כ נחסר כל העבודה של סיפור יציאת מצרים בלילה הראשון. (וכמוכא בתפארת שלמה לעיל שזה היה העיקר מה שנחסר כלפי מעלה). והרי מי גרם כל זאת, גזירת המן הרשע. ואותו חיסור סיפור יציאת מצרים של הפעם היחידה הזאת כבר גרם חיסרון באמונה בשלימות, ובגלל זה הפריע לקרוא ק"ש בשלימות בכל אותם הארבע מאות שנים. שעד אז השפיע התוצאות מאותו סיפור יציאת מצרים שנחסר בליל הסדר.

התיקון ע"י סיפור הנס של התנאים

ונהנה בבני ברק מובא בגמ' גיטין נ"ז (ובסנהדרין צ"ו ויבלק"ש סוף ימינה) שגרו שם בני בניו של המן הרשע, והגמ' מזכירה את רב ושמאלון בר שילת, ומחדש החת"ס שניו התלמידים שבאו לפני רבותיהם בשחרית. היו מבני בניו של המן הרשע שלמדו תורה בבני ברק, וכיון שהם היו נכדיו של המן, והיו בשורשם בזמן ההוא בהמן זקנים, הזיק ג"כ להם אותו ביטול מצוות סיפור יצ"מ. ולכן כשראו את החכמים שמספרים כל אותו הלילה - הבינו שבעבודת הקודש הזאת הם מתקנים את אותו ליל הסדר של החיסרון סיפור יצ"מ. וכמו שמובא בהגדת 'צפנת פענח' להר"י ג'קטיליה מגדולי הראשונים על עבודת הקודש של התנאים באותו הלילה, וז"ל: "כבר ידעת סוד אלו החכמים הנזכרים שהם סוד גדולי חכמי ישראל במעשה מרכבה ובסוד שינוי סדרי הטבע... ובאמת כי לכיוצא באלו ראוי לדרוש ולחקור על סוד מה נשתנה וסוד יצ"מ כל הלילה שלם... ומתוך המשא ומתן היו מזכירין היאך נעשה נס פלוני על צד הממשלה הליגונה והיו יודעים כוח הטבע וכח הדבר המכריח את הטבע וזה היה מעמד קדוש. ועל כיוצא בזה אמרו "כל המספר ביצ"מ הרי"ז משובח", כלומר היו נכנסין לסדרי מרכבה ורואים בעין ההשגה היאך נעשו המים דם ונשרצו הצפרדעים כאילו הם עצמם היו מצויים באותו הנס ממש, וכן לכל נס ונס"ע כ"ל.

ולפי"ז מובן שאותם החכמים בגדול עבודתם הקדושה תיקנו כל מה שהיה צריך לתקן, ולכן בבוקר כשהגיע זמן ק"ש של שחרית אמרו התלמידים: "רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית", שענין אותו פגם כבר תוקן, ואפשר כבר לומר ק"ש בשלימות בלי חסרון פגם האמונה של חיסרון סיפור יצ"מ. שההשגה התלמידים בני בניו של המן שקראו אז כזו ק"ש במדרגה נשגבה כפי שמעולם לא קראו. אזי ידוע שכבר תוקנו גם נשגבותיהן.

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"לכל דברות קדמה קריאה לשון חיבה"

הנפש מתאוה לתענוגים, ואם אין לה סיפוק ותענוגים מעבודת השי"ת הרי היא מתאוה לתענוגים אסורים ח"ו. וכן המחשבות זרות באים משום כך, דכיון שאינו שמח בעבודתו ורוצה מדרגות גדולות ממנו, דוחים אותו למחשבת חוץ, כי כל מחשבה ומחשבה היכל ה' המה, ומי שחפץ ליכנס למקום שאינו ראו לו דוחים אותו לחוץ, ועי"ז הוא נופל ח"ו לגמרי למחשבות זרות וכדו'. ולכן אע"פ שכל אחד חייב לומר "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", ולשאוף להיטיב את דרכיו ולקיים את כל המצוות מעשיות כראוי, אעפ"כ יהיה שמח בחלקו של עכשיו ובוה זכה לגדולה הימנה, עכתדה"ק. והרי דברים אלו נאמרו לדור של תלמידי הבעש"ט זי"ע וכ"ש לדורינו אנו. וכתב שם הפרי הארץ באגה"ק, דאם יאמר הי תורה והי עבודה שאשמח בהם, הרי באמת אין לו כלום, זה אינו, דהלא פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון (עירובין י"ט), אבל אינם שמחים ונהנים מזה, עכדה"ק. ומשמע מדבריו שאילו היו שמחים במצוות שיש להם, עם "מודה אני" ו"נטילת ידים" ו"שלא עשני גוי", לא היו בכלל פושעי ישראל.

ויסוד הדברים איתא גם בספר התניא (פרק לה), על מה שאמרו רז"ל (פסות כ"ח) תרי"ג מצוות ניתנו לישראל, בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב' ד) "וצדיק באמונתו יחיה", ותמוה, דהא לא מצינו שמשבא חבקוק נתבטלו כל תרי"ג המצוות, ומבאר שכן היא הכוונה, שע"י מצוות האמונה לבדה יבוא לקיים אח"כ כל התרי"ג מצוות, וזה "והעמידן על אחת", דהיינו העמיד שיתקיימו התרי"ג מצוות ע"י אחת, פי"ע ע"י האמונה. והיינו, כשהי' לו חיות ושמחה ממצוות האמונה, כאילו כל תכלית ירידת נשמתו לעולם הזה היא רק כדי לקיים מצוה זו, דכאשר יהודי משכים בבוקר ושמח עם המצווה של נטילת ידים, עי"ז יש לו חיזוק לקיים כל שאר המצוות. ולא כמו שנדמה לבני אדם, שכאשר יהודי ישמח עם מעט מצוות שבידו, לכאורה זה יביאו לקרירות ולעצלות בעבודת השי"ת, אלא להיפך כאשר ישיש וישמח על כל מצוה שהוא מקיים, יהיה לו סיפוק ושמחה מעבודת ה'. וכמו שאמר הבית אהרן זי"ע, שיש לו ליהודי לשמוח ולו רק בברכת "שלא עשני גוי" על כך שהשי"ת בראו כיהודי, ועי"ז יבוא לקיים את כל מצוות התורה כראוי. הן אמת דישי לו לכל איש ישראל לשאוף להתעלות בעבודת השי"ת בתורה ובתפילה, אך עכ"ז יהיה מרוצה ומסופק מהזכויות שבידו, ויגיל וישמח על כל מצוה ומצוה, וכך יעלה ויתעלה מעלה מעלה.

היוצא מכל האמור בתניא, פרי הארץ, ומדברי הרה"ק מאפסא, דאין לו לאיש ישראל לחטוף לעצמו מדרגות שאינם שלו אא"כ קראו לו מן השמים, ואף שנראה בטעות שזה ענוה בכך שאינו מסופק ומרוצה מעצמו, ורוצה לעלות למדרגה גדולה יותר, אבל הפרי הארץ מגלה לנו את האמת, שזוהי גאוה שמגיש שלגודל חשיבותו אין נאה לו מדרגה זו שעומד בה עתה, אלא יש לו לשמוח בחלקו, ובוה יבוא לקיים את כל התרי"ג מצוות וכנ"ל.

ובספה"ק זרע קודש כתב, דאל"ף ר"ת פ' פתחי לי א'חותי" (שיר השירים ה' ב'), דהיינו שהשי"ת מבקש מאיתנו לפתוח לו פתח כפתחו של מחט, עש"ב. והיינו כי אל"ף זעירא מרמז להיות בענוה ושפלות רוח, ולא לדרוך אחרי מדרגות גדולות ממנו, רק לפתוח פתח קטן שאפילו כפתחו של מחט. אכן ע"ז אמר הרה"ק מקצצק זי"ע, שאע"פ שדי בפתח קטן, אולם פתח זה צריך שיהי' מפולש מעבר לעבה, דהיינו להשתדל לעשות כן בפנימיות הלב. אכן גם בזה ישנן מדרגות שונות, וכל לבבות דורש ה', ואנו נעשה את אשר בידנו לעשות, והשי"ת יגמור בעענינו לטובה.

וי"ל דזהו שרמז הכתוב, "ויקרא אל משה" באל"ף זעירא, שכאשר האדם יודע את זעירותו אינו תופס מדרגות שאין שייכות לו, אלא ממתין לקריאה מן השמים, ואז יוכל לעבוד את השי"ת בשמחה ובמנוחת הנפש ויוכל להיכנס לאוהל מועד.

ויקרא אל משה - א' זעירא. מבואר בספרים הקדושים [בעה"ט ושא"ס], דמשה רבינו ע"ה בהיותו ה"עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה", לא חפץ שיכתב עליו בתורה "ויקרא" שלא יבינו שהקב"ה עצמו קראו, אלא יכתב "ויקרא" לשון מקרה, וא"ל הקב"ה לכתוב ויקרא ובע"כ הוכרח לכתוב, אמנם כתבו בא' זעירא.

ויש לבאר דהנה אמרו בגמ' (מגילה ט"ז) "ויקרא" (אסתר ח' ט) אלו תפילין, ואמרו עוד בגמ' (ברכות ו') "תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו וכו', (דברי הימים א' י"ז כ"א) "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", פי' דהשי"ת מתפאר בעם ישראל אשר בחר בהם, משום שמתנהגים בשפלות רוח, כמ"ש (דברים ז') "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים", ודרשו רז"ל בגמ' (חולין פ"ט) "שאפ"י בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני". ולפי"ז י"ל הרמז בתיבת "ויקרא", "ויקרא" היינו בתפילין של אלופו של עולם, כתיב "זעירא", פי' דאנו בניו חביביו ובחיריו של השי"ת, כי אנו ממעטים עצמנו, כי הענוה חשובה היא מאד לפני השי"ת. כי הוא הדבר הפלאי היותר, שמשנה רבינו ה' הגדול ביותר "ולא קם כמשה", והי' העניו יותר מכל האדם, וכן ישראל הם תכלית כל הבריאה כולה, והם ממעטים עצמם יותר מכל, ולכן השי"ת מתעטר בתפילין שלו דוקא בשבב זה. וי"ל הרמז במה שאומרים באנעים זמירות, "קשר תפילין הראה לעניו", שבזכות הענוה של משה רבינו ושל כל ישראל, זכינו להיות בתפילין דמרא עלמא, ואת זה הראה השי"ת למשה.

ואיתא באוהב ישראל (ליקוטים חרישים ויקרא) יסוד גדול בעבודת השי"ת שיש לידע אותו, עמש"כ רש"י עה"פ "ויקרא אל משה" וז"ל רשיה"ק, "לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציונים, קדמה קריאה לשון חיבה", וכתב האוהב ישראל שבא רש"י ללמדנו יסוד גדול, דכמו שמשנה רבינו ע"ה לא ניגש לדבר עם השכינה עד שקדמה לכן קריאה, כמו"כ צריך האדם הרוצה לעלות אל ה' ממדרגה למדרגה, כלומר שהוא אינו מרוצה מהמדרגה בה הוא נמצא עתה, ורוצה לעלות למדרגה גדולה יותר, צריך שקידמו לו קריאה מן השמים ליתן לו אותה המדרגה, כי העבודת האמיתית היא דוקא מי שעובד את השי"ת ואינו רוצה שום מדרגה, עד שכופין אותו מן השמים לצורך העולם. וממשיך הרה"ק מאפסא: דהנה בעוונותינו רבים מן החסידים נעשו משוגעים ח"ו או בעלי מרה שחורה, ומאין נמצא הדבר הזה, אם מן התורה ח"ו דהיי אצל החסידים לומדים הרבה תורה, אדרבה התורה עוד משמחת את הלב, ולסיבה זו אסרו חז"ל לימוד התורה בת"ב ולאבל (תענית ל'), ואם מן המצוות, הרי "פיקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהילים י"ט ט). אבל הענין הוא, כי האנשים הם רוצים לעלות אל ה' והסולם נעלם מעיניהם, כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה ותופסים דבר שאינו שייך להם בלי שום רשות וקריאה מן השמים. ועל אותם האנשים נאמר (שמות כ' כ') "לא תעלה במעלות על מזבחי", היינו כדי להיות בעל מעלה ומדרגה, "אשר לא תגלה ערוותך עליו", כמו שאנו רואין שנעשו ח"ו בעלי מרה שחורה. ולא כן דרך האנשים השלמים שהם עובדים מרוצים להשי"ת ואינם רוצים באמת שום מדרגה, ומה שאנו רואים שיש להם מדרגות הכל הוא ע"י כפייה מן השמים לצורך העולם, ויזהר האדם בזה ואל ירסו לעלות אל ה', כי הרבה עשו כרש"י ולא עלתה בידם, (ברכות ל"ה), עכתדה"ק.

ובספה"ק פרי הארץ (מכתב כ"ב) כותב שם: תשובה כללית לרבים ששאלו אותו על המחשבות הזרות שאינם נותנות להם מנוחה, ומדבר שם אפי' לאנשים בעל צורה ועבודה וכותב להם תשובה ע"ז: דהסיבה לכל זה היא הגדלות שבהם, שאינם שמחים בעבודתם ולא די להם כי אם בגדולות מהם, והרי יש לו לכל אדם להיות שמח בחלקו ואפי' בתורה ועבודה ולשמוח עם ההשגות שלו, ומה שאין כן אם אינו נהנה ושמח בעבודתו, והרי

בדיקת חמץ

אנו עוסקים בהלכות שונות הנוהגים בשלושים יום קודם לחג, נמשיך להביא את הלכות בדיקת חמץ ליוצא מביתו תוך שלושים יום, אך קודם נביא עיקרי ההלכות של בדיקת חמץ.

חיובה: מה"ת מספיק לבטל את החמץ, אבל חכמים תקנו לבדוק את הבית ולבער את החמץ שלא יבוא לאוכלו, או מחשש שלא יבטל יפה (גמ'). **זמנה:** תקנו חכמים לבדוק בתחילת ליל י"ד מיד אחר צאה"כ שיש עדיין קצת אור יום (מ"ב תל"א סק"א). אדם שמאחר ואינו בודק בתחילת ליל י"ד נחשב עבריין (קונ"א ש"ס).

דינים הנוהגים בשעת בדיקה: **חשמה:** אין צריך לכבות את התאורה בבית בשעת בדיקת חמץ, ואין לחשוש שהחשמל כמו אור יום והוי כאילו בדק ביום (פ"ג נהג חז"ל"א). **פנס:** מעיקר הדין יכול לבדוק עם פנס ואף לברך, וכן ראוי לעשות במקומות שמפחד לבדוק בנה. אבל ראוי שלא לשנות מנהג ישראל לבדוק דוקא בנה, וע"כ יתחיל לבדוק בנה ויברך ע"י, וימשיך לבדוק ע"י פנס. **הפסק:** סיים לבדוק את כל הבית ואח"כ הכניסו הילדים חמץ לחדר אחר, צריך לחזור ולבדוק, ונחלקו הפוסקים אם יחזור לברך כיון שהסיח דעתו (ת"י מק"ח"ה), וס"ב וכמו"כ אם למחרת הבדיקה התברר שלא בדק חדר אחד חייב לבדוק ולא יברך מספק כנ"ל.

ב' מקומות: אדם שיש לו ב' דירות חייב לבדוק שניהם אף שבדעתו להשתמש רק בדירה אחת. ולענין הברכה אף שיש מרחק רב בין הדירות לא יברך. אבל אם יש בעלות אחרת כגון שיש לו הורים זקנים ואחרי שגומר לבדוק בביתו הולך לבית הוריו, יחזור ויברך (מאמר מוד"כ).

מקומות הצריכים בדיקה: **בחור ישיבה:** בחור ישיבה חייב לבדוק את החמץ בחדרו בישיבה, ואם בודק לפני ליל י"ד לא יברך, ואם בודק בליל י"ד יברך על הבדיקה (הלי"ש). **מכוננית:** יש חיוב לבדוק מכוננית, אבל לענין הברכה תלוי, דאם יש לו דירה ומברך על בדיקת ביתו פוטר את שאר המקומות, אבל כשאין לו דירה או שבודק מכוננית של אדם אחר הנמצא ברחוק מביתו, יש לדון האם לברך ע"ז בנפרד כמו שאינו מברך על בדיקת כיסים (בקונטרס דרכי הוראה של הגר"ש קליין הביא ששמע מהגר"ש וואגנר זצ"ל שיש לברך כיון שזה רשות בפני"ע כעין בית, ובהלי"ש כתב לדמות לכיסים). **מאושפז בביה"ח:** חולה שמאושפז בביה"ח בליל י"ד יעשה בדיקת חמץ בליל י"ד בחדר שמאושפז בו עם נר, וכן בארון שליד מטתו שיש בו את חפציו, אך לא יברך (תורת היולדת, היות ואין לחולה בעלות על החדר וזיתן להעבירו מחדר לחדר).

דיני הברכה: טוב ליטול ידיים לפני שמתחיל לבדוק את החמץ כיון שהיא מצוה חשובה ובאה לטהרת הרגל (מהרי"ל). ראוי לכיין בשעת ברכה שמברך על ג' דברים א. מצוות בדיקת חמץ, ב. ביטול חמץ בליל י"ד, ג. שריפת חמץ ביום י"ד, ד. (דמוכ מהפוסקים שהברכה מתייחסת לאלו הדברים). **דיבור באמצע הבדיקה:** י"א שטוב לא להפסיק בדיבור (שו"ע ת"ט). וי"א שאסור מדינה להפסיק, כיון שברכה זו מתייחסת על כל מעשה הבדיקה (שוע"ה). וי"א שראוי לא להפסיק עד סיום הבדיקה דהברכה עולה גם על הביטול של אח"כ (ת"ח). ולצורך הבדיקה מותר להפסיק, כגון להביא גפרורים כשנכבה הנר וכיו"ב. אם עשה צרכיו באמצע יברך אשר יצר.

פתיתין: מנהג ישראל להניח פתיתין לפני הבדיקה (ת"א). **מנהג או חיוב:** מעיקר הדין אין חיוב להניח פתיתין, שאם בירך על ביעור ולא מצא לא נחשב כברכה לבטלה. אך היות ומנקין היטב הבית את כל הבית, יש חיוב מעיקר הדין להניח פתיתין, ואם אינו מניח אסור לברך (מ"ב שעה"ש ב"ש ס' עמק הלכה). מעיקר הדין סגי בג"ד פתיתין (תורה"ה), אך ע"פ האריז"ל המנהג דוקא בעשרה פתיתין. **גודל הפתיתין:** יניח פתיתין שכל אחד פחות מכזית, אך ראוי להדר שאחד מהפירורים יהיה כזית (שו"ת ד"ר אמת מחפש שמה יאבד ויצטרך לבדוק את כל הבית, אך פירור אחד ראוי היות רועה השי"ע (ת"ח"ט)). **דאין חיוב בדיקה וביעור על פחות מכזית).** **מי יניח:** בעה"ב לא יניח את הפתיתין אלא אחד מב"ב ניח, ובעה"ב לא ידע היכן מונחים (עמק הלכה), דאם ידע הבעה"ב אין חיוב בדיקה אלא צריך לבער את הפתיתים. יש לציין לשו"ת הרד"ב ז"ח (תקמ"ו) שכתב לבאר מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה תורה להצריכו בדיקה, ובסוף מסיק ז"ל: **וע"כ אני סומך על מה שאמרו חז"ל במדרשות כי חמץ בפסח רומז ליצה"ר והוא שאור שבעיסה, ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו, ואפי' כל שהוא לא בטיל, והרי זה אמת ונכון, עכ"ל.**

יוצא מביתו תוך ל' קודם פסח: אין דעתו לחזור: היות וזה בתוך ל' יום חל עליו חיוב בדיקת חמץ הנובע מחיוב שיחול עליו בליל י"ד ניסן (שו"ע סת"ו ס"א), ולכן לילה לפני יציאתו יבדוק לאור הנר (מ"ב סק"א). אבל אינו מברך על בדיקה זו מאחר שאינו מבערו למחרתו (מ"ב סק"ז). לכן אין נוהגין להניח עשרה פתיתי חמץ, מכיון שעיקר טעמו משום חשש ברכה לבטלה, וכאן ממילא לא מברך (מנח"י ח"ה ל"ה). ואם שכח לבדוק בלילה קודם יבדוק ביום טרם יציאתו (מ"ב סק"ג) ואף ביום יבדוק לאור הנר (ש"ס).

דעתו לחזור: אף כשדעתו לחזור מעיקר הדין יש חיוב לבדוק, דחיישינן שיתעכב בנסיעתו ולא יהיה לו זמן לבדוק. אך כ"ז בדרך רחוקה שיש חשש כזה, אבל בדרך קרובה או שהחשש שיתעכב הוא רחוק, א"צ לבדוק (מ"ב סק"ט). ולפ"ז מסתבר בזמנינו שאפי' למקומות הרחוקים אין חשש, א"צ לבדוק טרם נסיעתו אא"כ דעתו לחזור בער"פ. **שכח לבדוק:** אם שכח לבדוק קודם יציאתו יבטל החמץ במקום שהוא נמצא (ת"ח"ט), או שימנה שילח לבדוק בעבורו. ואם יש לו וודאי חמץ בביתו צריך לחזור לביתו להוציאו מביתו או לשלוח שליח (מ"א), או שיוכל לעשות מכירת חמץ על כל הבית במקום שנמצא ויפטר מלבדוק, ואז ישתדל עכ"פ להתחייב בבדיקת חמץ במקום שנמצא כדי שלא יפקיע עצמו מבדיקה לגמרי.

מכירת חמץ: **יוצא מביתו תוך ל' יום:** אף שבעלמא נחלקו הפוסקים באחד שעתידי למכור חמצו לגוי או שעתידי להשכיר חדר שלם לגוי ב"ד בבוקר כדי ליפטר מבדיקת אותו חדר האם חל עליו חובת בדיקה בליל י"ד (מק"ח ח"א), ורוב פוסקים נקטו לקולא דכל שעתידי למכור לא חל עליו חובת בדיקה, דזוהו עצמו שמוכר למכור לגוי מקיים בזה מצוות תשבייתו (שו"ת חת"ם סק"א), וכן המנהג פשוט (מ"ב ש"ס), אך מ"מ יש מחמירין כמובא במ"ב, דהמוכר ב"ג עדיף טפי. מ"מ כשיוצא מביתו תוך ל' אין שום סיבה להקפיד על מכירת י"ג (זהרי אף במכירת י"ג צריך הוא לסמוך על המקליון). **השוהה אצל הוריו בפסח:** אלו היוצאים מבתיהם לפני פסח ושוהים אצל הוריהם ואינם רוצים לעשות בדיקת חמץ מפני הטורח, יכולים לסדר מכירת חמץ אצל הרב ובכך ליפטר מחובתו זו. מ"מ אינו ראוי להפקיע עצמו לגמרי מחיוב שתקנו חז"ל בדיקה בבית (מכוננת תל"ו מ"ב סק"ב), לכן יש שנתנו עצה שישכור מהוריו חדר במקום שישוהה קודם ליל י"ד בקנין כסף או סודה, ויכניס שם חמצו ויניח הפתיתים כנהוג בכל בדיקת חמץ (שו"ת מהר"ש ח"ג רצ"א). ויש שפקקו על עצה זו (שו"ת שבה"ל ח"ד מ"ד כיון דנראה כשחוק וערמה בעלמא), ע"כ ישמע הברכה מבעה"ב ואז יבדוק.

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

פירווי חמץ

במקומות שקשה לנקות

במקפא שמעל המקרר יש חריצים, שדרך כלל נכנסים שם פירווי חמץ, ויש להסתפק האם צריך לפתוח את המדף התחתון של המקפא כדי לנקות שם את הפירוויים.

כמו כן יש מקומות שמאחורי הארונות יש רווח קטן שבפנים יש קצת חמץ, כגון שקדי מרק וכדו', ומאד קשה לנקות שם, ואי אפשר להזיז את הארון מחמת כובדו, כיצד מנקים מקומות אלו לפסח.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: אדם הרוצה להתקין ארון גדול בביתו בימים אלו, האם צריך לבדוק שם את החמץ קודם התקנת הארון, או שיצטרך בליל בדיקת חמץ להזיז את הארון כדי לבדוק שם.

תשובה: נאמר בשו"ע (סימן תל"ו ס"א) שהעושה ביתו אוצר קודם שלושים יום לפני הפסח דהיינו קודם פורים, ואין דעתו לפנותו קודם פסח, אין צריך לבדוק שם חמץ, והטעם שקודם שלושים יום לא חל עליו חובת בדיקה, ולאחר מכן כאשר מגיע זמן הבדיקה, הרי הוא כמבוער כמו חמץ שנפלה עליו מפולת, ודי בביתול.

וכתב במשנה ברורה (ס"ק טו) בשם המג"א שדווקא אם אין ידוע שיש שם חמץ, אבל אם ידוע שיש שם חמץ צריך לבערו, ואף שבחמץ שנפלה עליו מפולת מקילין, מכל מקום כיון שמינה את האוצר על החמץ בידיים, נחשב כמטמין חמץ. ויש מקילין שגם בחמץ ידוע אין צריך לבערו, וזה דומה לחמץ שנפלה עליו מפולת.

אמנם אם רוצה לעשות אוצר בתוך שלושים יום קודם פסח, דהיינו בין פורים לפסח, אפילו אם אין דעתו לפנותו קודם פסח, חייב לבדוק שם חמץ קודם שמינה את האוצר, כיון שבתוך שלושים יום כבר עליו חובת בדיקה, ואם לא בדק, צריך לפנות את האוצר ולבדוק.

ולפי זה כתבו הפוסקים שארונות כבדים נחשבים כמו אוצר, ואם מתקין ארון כבד שאין כוונתו להזיזו כלל, אם מתקינו קודם שלושים יום, אין צריך לבדוק שם חמץ, אבל אם מתקינו בתוך שלושים יום במקום שהשתמשו שם חמץ, צריך קודם לבדוק שם את החמץ, ואם לא בדק, צריך להזיז את הארון כדי לבדוק שם.

ואין זה רק במי שמינה ארון כבד קודם פסח, אלא גם אם במהלך הנקינות לפסח מזיז בביתו דברים כבדים שאינו רוצה להזיזם אחר כך בשעת בדיקת חמץ, למשל המנקה את המקרר, ומזיז את המקרר כדי לנקות את המקום מאחורי המקרר, וזה מקום שיש שם חמץ, אם לא יבדוק חמץ כשמחזיר את המקרר, יהיה צריך לאחר מכן להזיזו כדי לבדוק שם חמץ, ולכן העצה היא, שקודם שיחזיר את המקרר יעשה שם בדיקת חמץ, וישמור שלא יכניסו שם חמץ, וממילא בזמן בדיקת חמץ יהיה מקום זה פטור מבדיקת חמץ.

ועצה זו היא טובה גם בשאר מקומות, כגון במקרר עצמו לאחר שניקוהו ורוצה לצפותו ולהתחיל להכניס שם מוצרים של פסח, או בארונות של המטבח שלאחר הנקיין רוצה לצפותו ולהכניס שם את המוצרים של פסח, יבדוק שם חמץ קודם שמצפה את הארון, ואז יהיה פטור מבדיקה בליל בדיקת חמץ.

הבדיקה תהיה בלילה לאור הנר, או לאור פנס, ואם בודק במרפסת, או נגד חלון, יכול לבדוק גם לאור יום ללא נר ופנס.

וכן כתב במשנה ברורה (סימן תל"ו ס"א) שאם בדק בליל י"ג לאור הנר, שבליילה אור הנר יפה לבדיקה, ונהר היטב שלא להכניס חמץ, הסכימו רוב אחרונים שאין צריך לחזור ולבדוק, ומכל מקום צריך להשאיר כמה מקומות שלא יבדוק קודם ליל י"ד, כדי שיוכל לבדוק בליל י"ד עם ברכה כתקנת חכמים.

ועיוני בנטעי גבריאל (פ"כ הערה ז) שכן נהג מו"ר הגה"ק **מפאפא** זצ"ל שלאחר שניקו מקומות שקשה לבדקם בליל י"ד היה נוהג לבדוקם בלילה שלאחריי באור הנר, ואז יוצא לנו"ע.

א אידישע נשמה

"כי בכל נפש ישראלית מוטבע מטבעו ותולדתו אהבה להקב"ה "שהיא אהבה מסותרת שבלב כללות ישראל שהיא ירושה לנו מאבותינו". האבות הקדושים בקדושתם הורישו לבניהם אחריהם עד סוף כל הדורות, שכל אחד אשר בזרע ישראל יחשב יהיה לו מדין ירושה אהבה מסותרת שעמה הוא נולד".

"וטבעה של אהבה מסותרת, היא שבאופן כללי היא מסותרת באין רואים. וכדי שתתגלה בפועל צריכים לגלות ולעורר אהבה זו כך שתביא לדביקות בהשם ולשמירת כל מצוותיו ותורתו. וכבר יתבאר בהמשך כיצד מגלים ומעוררים אהבה מסותרת זו, וכיצד היא מתעוררת אף אצל הקל שבקלים אשר אף הוא מוכן למסור נפשו על למען קדושת השם".

"וממשיך הרבי להעמיק ביסוד זה" - אומר ר' לייב, "רק שצריך לבאר ולהקדים תחילה באר היטב שורש אהבה זו וענינה ואיך היא ירושה לנו ואיך נכלל בה גם דחילו". כי הרי חידוש נתחדש לנו" - מבאר ר' לייב, "שיש סוג חדש של אהבה, שהיא אהבה טבעית שאין מתעוררת על ידי פעולת השכל בדווקא. וא"כ יש לנו לדעת מה הוא איפוא שורש אהבה זו, מנין היא נובעת. וגם מהו התכלית שאליה אנו שואפים להגיע עם אהבה מסותרת זו. גם צריך להבין מהו החידוש הזה ש'עבודת השם' של האבות עוברת בירושה לבניהם. הרי עבודת השם זהו פעולה שאדם פועל על עצמו אך אינה ממהות מדותיו שיוכלים לעבור בירושה, לכאורה. גם כן צריך להבין איך מ'אהבה' מסותרת זו יוכל האדם אף להיזהר בסור מרע ולשמור כל מצוות השם שהם גם כן לא תעשה, שהגדר לשמירת מצוות לא תעשה זהו על ידי היראה. ואיך נכלל באהבה זו גם כן 'דחילו'".

"נו פנחס'ל, יש לנו הרבה מה להתבונן בגודל מעלת נשמתנו, כמה עלינו לשוש ולשמוח כאשר אנו חושבים על ה"אתה בחרתנו מכל העמים", אה, אשרי העם שככה לו..."

ר' לייב ישב לו בפניתו הקבועה, כאשר מולו הולכת ומתגבחה ערימת הספרים ומוחו הגבוה חרוש בתלמי התבוננות עמוקים. זימומו הערב נקטע באבו כאשר ר' פינחס'ל ניגש אליו ונפשו בשאלתו.

"אכן למדנו שאהבת השם שאינה מורגשת בגילוי בלב אלא נולדת על ידי התבוננות והכרה במוח ש"כך ראוי לו להדבק בהשם בכל לב ונפש ומאוד" "ודבר זה קרוב מאוד ונקל לכל אדם אשר יש לו מוח בקדקדו כי מוחו ברשותו ויכול להתבונן בו ככל אשר יחפוץ. וכשיתבונן בו בגדולתו אין סוף ב"ה ממילא יוליד - במוחו על כל פנים - האהבה להשם לדבקה בו בקיום מצותיו ותורתו". עד כאן לשונו הקדוש של הרבי" - מסיים פנחסל את ציטוטו.

"כעת, מתבונן אנכי במיילים אלו איך שהרבי דורש מאיתנו להתבונן במוח וכו', ואני שואל את עצמי וכי דבר זה מילתא זוטרתא היא? הרי ההתבוננות במוח אף היא עצמה מדריגה היא, כך שצריך היהודי מקודם לכל למלא את 'מוחו' שיהיה לו במה להתבונן הלא כן?"

"איך פארשטיי שבאמת זה מה שנדרש מאיתנו, שהרי לכך אנחנו חיים פה בשביל גלות את אלוקותו יתברך פה בעולם. אם על ידי מחשבה אם על ידי דבור או מעשה" - מוסיף פנחס'ל אחרי שהות מה, "אך עדיין, די לנו בזה שאמרה התורה שקרוב הדבר אלינו, שיש לנו נגיעה לזה, דהיינו שזה דבר המושג, - ולא מעבר לים או בשמים שאינו בר-השגה, אבל התורה הקדושה כן הוסיפה והדגישה לנו "קרוב אליך הדבר 'מאוד' בפין ובלבבך לעשותו". התורה אמרה שלא רק שזה קרוב אלינו אלא שזה קרוב 'מאוד'. ואיך באמת זה מתיישב עם העבודה הנכבדה אשר עדיין מצפה לנו".

"ולא זו בלבד", לא מרפה פנחס'ל וממשיך לפרוק את אשר על ליבו, "הרי התורה דיברה אל כל אחד ואחד ובכל הדורות לעולם. נו, לאמיר זיך ארום קוקן ונראה שיש די והותר יהודים שכאשר תדבר אליהם מהתבוננות בגדולת השם, ואפילו בדברים הפשוטים ביותר, הם יסתכלו עליך בערך כמו התרנגול בבני אדם, ומה יעשו הם עם הפסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד?" שואל פנחס'ל באמת ובתמים.

"יפה שאלת", מעודדו ר' לייב ומוסיף, "אחדד מעט את שאלתך. תתבונן פנחס'ל באמת לאמיתיה, וכי חסרים לאותם יהודים פשוטים, לאותם דארפסמאנ'ן אהבה ויראה, התבוננת פעם כאשר הם אומרים קאפיטל תהילים מי בכתב ומי בעל פה - כשאנו יודע קרוא, כמה מתיקות ואהבה ננסכים בתיבות שהם מוציאים מהפה. האם יש לנו מושג כמה שוקלים דמעוניהם היקרות אשר נשפכים בערגה כאשר הם נושאים את ידיהם וליבם כלפי שמיא באנחה אמיתית "טאטע איך האב דיר ליב"... התבוננת פעם? מהיכן מגיע אהבה זו ליהודים 'פשוטים' כאלו אשר כפי שאמרת רחוקים הם מהמושג של 'מוח בקדקדו', ואף על פי כן הם אוהבים את השם בכל לב ונפש ומאוד, הלא דבר הוא".

"לא זו בלבד", מרחיב ר' לייב כאשר הוא מדגיש שזהו הקדמה חשובה למה שנלמד בפרקים הבאים. "ישנה תופעה מאוד מעניינת אשר אף כל האומות מאז ומעולם מנסים לחקור אודותיה ללא כל הצלחה. דבר מופלא ביותר יש בעם היהודי, שכאשר יהודי, אפילו קל שבקלים בהידור רב, אשר רחוק מאוד מאור השם וקיום התורה ומצוות, כאשר מציבים לפניו ניסיון של להתכחש באמונת השי"ת, הרי הוא מוכן ומוזמן לתיכף ומיד למסור את נפשו בכל מיני עינוים קשים ובלבד שלא להתכחש לאמונתו בחי העולמים. ודבר זה הוא פלאי ביותר, נשגב מכל הבנה, הטיב לבטא זאת 'בעל האקדמות' בתיאור את שאלת האומות "מני ומאן הוא רחימן... ארום בגיני ספית מדור אריותא" שאלה עצומה".

"ובכן על ענין זה ועל שאלתך על המילה 'מאוד' נסוב הרבי ומסובב את שיח קדשו ומתחיל ואומר "ולתוספת ביאור באר היטב מלת מאוד שבפסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד וגו', צריך לידע נאמנה כי אף מי שדעתו קצרה בידיעת השם ואין לו לב להבין בגדולתו אין סוף ברוך הוא להוליד ממנה דחילו ורחימו אפילו במוחו ותבונתו לבד, אף על פי כן קרוב הדבר אליו מאוד לשמור ולעשות כל מצות התורה ותלמוד תורה כנגד כולן בפיו ובלבבו ממש מעמקא דליבא באמת לאמיתו בדחילו ורחימו". הרבי מקדים ומאשר לנו שאכן, אין לנו מקום להתייאש ולחשוב שעבודה זו לא שייכת אלינו, אלא כל אחד יכול להגיע למצב של לשמור ולעשות את כל מצוות השם, בפיו ובלבבו ממש, ולא רק זה אלא גם מעומקא דליבא באמת לאמיתו בדחילו ורחימו. מופלא ביותר".

"אכן, אתה תשאל בוודאי כיצד זה שייך, כיצד אפשר לעורר את המידות שבלב כאשר המוח אין יכול להתבונן ולהבין. על זה מגלה לנו הרבי סוד נפלא שהיא סוד הנפש היהודית שבלב מצב שהיא נמצאת התורה מעידה בה שקרוב אליך הדבר מאוד".

